

Befejezett képek

Móser Zoltán a lényeglátók, a lényegkeresők rögzös útját járja. Igen, hölgyeim és uraim, ez az út rögzös, mert először is nem lehet belőle megélni, másodsor pedig gyakran kíséri az ilyen művész útját a közönség, sőt a kollégák értet-lensége is. Nem véletlen, hogy a Balogh Rudolf-díjat csak 2011-ben kapta meg, pedig hatalmas életműve alapján már évtizedekkel korábban megérdemelte volna.

Magam több mint negyven évvel ezelőtt ismerkedtem meg Móser Zoltánnal. Én akkor már a Nagyító című folyóirat fotográfusa voltam, magamat igencsak profi művésznek képzelve. Zoli akkor magyar – történelem szakkal egy középiskolai kollégium tanára volt, s szabad idejében – ami azért bőven akadt – járta Európa közeli és távolabbi országait. Nagy lelkesedéssel Bartók Béla, Balassi Bálint, Szent László, Kós Károly nyomában keresvén az európai és a magyar kultúra közös tiszta forrását. Felkereste és lefényképezte az irodalom és a néprajz, a népi kultúra fontos személyiségeit. Lázár Ervint, Nagy Lászlót, Illyést, Nagy Gáspárt, Kormos Istvánt, Zerkula Jánost, Tuskó Mari nénit Barslédecen, Pál István tereskei juhászt, Mészöly Miklóst, Pilinszkyt fotózta.

Móser akkori képeit nézve az volt az első gondolatom, hogy ha ez a Zoli ilyen zseniálisan tud fényképezni, akkor miért nem tanul meg? A képek ugyanis retusálatlanok voltak, a nagyítás minősége és a szárítás is hagyott némi kívánnivalót maga után. Ő ugyanis már akkor is csak a lényeggel törődött. Egy profi számára azonban mintha nem lettek volna befejezve a képek. Ugyanakkor gyötört az irigység. Azzal szembesültem ugyanis, hogy én, mint a fotósok általában csak technikai tanulmányok és hosszú gyakorlat után jutottam el arra a szintre, hogy megtudtam, hogy mi a jó fotó lényege, és hogy a technika csak szolgál. Szembesültem azzal, hogy Zoli mindezt készen kapta. Tehetsége olyan elemi erejű, hogy átüt a technikai hiányosságokon. Nagy ritkaság ez. Jóval később a Horus Archivum gyöngyszemeit látva talákoztam ehhez hasonló élménnyel.

Azóta eltelt negyven év. A technikai hiányosságok megszűntek, Móser befejezte képeit. Létrejött egy hatalmas életmű, melynek csak egy része foto-gráfiai alkotás, másik része az irodalmi, kultúrtörténeti, kultúra elméleti munkák hosszú sora. Megjelent műveinek felsorolása meghaladná egy kiállítás megnyitó elviselhető hosszát. Az európai és a magyar műveltség rengeteg területét ölelik fel ezek a művek. Igazi akadémikusi életmű, mely teljességre törekszik, túlmutat egy-egy szakma területén.

A Forrás Galériában most megnyíló kiállítás Móser legutóbbi kötetének szellemét idézi. A kötet címe: Valahol, Európában. Mezei Balázs bevezető tanulmánya szerint ez azt jelenti, hogy otthon Európában. Nem elszigetelten, ha-nem a sokféleség és egység tudatában megélni azt a helyet, hova tartozunk. E fényképek a valaholiság és az otthonlét dokumentumai. A mai európaiság hűségese lenyomatai. Aki elmélyül bennük, megérti, hogyan változik az otthon, amely földi létünk értelmét adja. Hiszen azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne.

A kiállítás, melynek rendezése Hegedűs Lilla munkáját dicséri, a fenti gondolatok jegyében született. Szemben Nürnberg, az oszlopon Szentpétervár és Moszkva, jobbra Gyimes, Gyergyóalfalu, Moldova és Csíkkarcfalva. Balra finnországi, kézdiszentléleki, moldvai, atosfalvi képek bonyolult vizuális összefüggései figyelmeztetnek arra, hogy kultúránk, történelmünk és jövőnk egyszerre és csakis egyszerre lehet magyar és európai.

Végezetül megalapozandó a képek szemléléséhez illő hangulatot, ide idézem Móser Zoltán egyik rövid írását.

Címe: A leltárkészítő rövid vallomása

János kinéz az ablakon.

János nem próféta és nem is szent.

János tudja, hogy ő nem próféta és nem is szent.

János, aki nem próféta, kinéz az ablakon.

János, aki nem próféta és nem is szent, tudja, hogy ha itt állna szent János, ugyanazt látná mint ő.

Vagyis....?

János kinéz az ablakon.

És ugyanazt látja mint Szent János, a próféta, ha itt állna.

De Szent János nem áll itt.

Tehát....?

János kinéz az ablakon.

És elmosolyodik.

Kérem szemléljék a kiállítást bölcs szeretettel és fejezzék be önök is a képeket, mert egy mű akkor van igazán készen, akkor éri el célját, mikor a nézők értőn befogadják.

Haris László Balogh Rudolf-díjas fotóművész,
a Magyar Művészeti Akadémia tagja

*Elhangzott 2014. január 30-án, Móser Zoltán Balogh Rudolf-díjas fotóművész,
a Magyar Művészeti Akadémia tagja kiállításának megnyitó rendezvényén,
a budapesti Forrás Galériában.*